

การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่เชื่อมโยงการบูรณาการข้ามศาสตร์
ในห้องเรียนของครูสังคมศึกษา

Phenomenon-based Learning that Connected to Transdisciplinary
in The Classroom of Social Studies Teachers.

Received : 2021-12-07

Revised : 2022-02-07

Accepted : 2022-04-27

ผู้แต่ง วิภาพรรณ พินลา¹

วิภาดา พินลา²

Wipapan Phinla

Phinla_89@hotmail.com

Wipada Phinla

Proud_phin@outlook.com

บทคัดย่อ

การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการบูรณาการข้ามศาสตร์ในห้องเรียนของครูสังคมศึกษา โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันสังเกตปรากฏการณ์ที่สนใจ และพบได้ในโลกแห่งความเป็นจริงในเชิงสหวิทยาการ เพื่อนำไปสู่การอภิปรายกลุ่มร่วมกันในมุมมองที่กว้างขึ้น ตลอดจนให้ผู้เรียนทราบประเด็นความสนใจ ปัญหา และตั้งข้อสงสัยภายใต้บริบทของปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ โดยมีขั้นตอนกระบวนการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์สังคมที่น่าสนใจ ขั้นที่ 2 สังเกตปรากฏการณ์สังคมร่วมกัน ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลปรากฏการณ์สังคม ขั้นที่ 4 ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ขั้นที่ 5 นำเสนองานและสะท้อนคิด และขั้นที่ 6 ประเมินตามสภาพจริง โดยแต่ละขั้นตอนสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกลุ่ม การได้ลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้ร่วมกัน อันนำไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน, การบูรณาการข้ามศาสตร์, สังคมศึกษา

Abstract

Phenomenon-based learning is learning activities management processes that Connected to Transdisciplinary in The Classroom of Social Studies Teachers by encouraging learners to collaboratively observe interesting phenomena and can be found in the real-world on interdisciplinary to lead the group discussion in a wider perspective as well as to inform learners about attention issues, problems, and questioning under the context of observable phenomena that consist of 6 steps as follows: Step 1: Choose an interesting social phenomenon; Step 2: Observe social phenomena together; Step 3: Search for information on social phenomena; Step 4: Implementation as planned; Step 5: Present and reflect the idea, and Step 6: Assess based on an actual condition. In each step can encourage learners to interact among learners in groups, hands-on, and learning together that lead to building on explicit knowledge and applying it to the daily life of each learner more effectively.

Keywords: Phenomenon-based Learning, Connected to Transdisciplinary, Social Studies

---

¹ อาจารย์ ดร. สาขาการสอนศิลปศาสตร์ (การสอนสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Ph.D, Lecturer in Liberal Arts Teaching (Social Studies Teaching), Faculty of Education, Thaksin University

² อาจารย์ ดร. สาขาการสอนศิลปศาสตร์ (การสอนสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Ph.D, Lecturer in Liberal Arts Teaching (Social Studies Teaching), Faculty of Education, Thaksin University

บทนำ

การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ (Phenomenon-Based Learning) เป็นฐานกลายเป็นที่รู้จักมากขึ้น เริ่มต้นในประเทศฟินแลนด์จากการเคลื่อนไหวด้านการศึกษาปี ค.ศ.2016 มีการปฏิรูประบบการศึกษา โดยให้ผู้เรียนใช้โมดูลหนึ่งโมดูลในแต่ละปี โดยคณะครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ทั้งนี้สาระวิชาต่าง ๆ ยังคงแยกสอนตามรายวิชา แต่เน้นการบูรณาการระหว่างวิชา หรือการบูรณาการข้ามศาสตร์มากขึ้น จุดประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมสำหรับใช้ความรู้ในชีวิตจริง อย่างไรก็ตาม ฟินแลนด์อยู่ในอันดับต้น ๆ ของระบบการศึกษาที่ดีที่สุดในโลกอย่างต่อเนื่อง บ่งชี้ได้จากการสอบมาตรฐานเพียงข้อเดียวในตอนปลายของผู้เรียนเกรด 12 นักวิชาการศึกษามักกล่าวถึงประสิทธิภาพที่ยอดเยี่ยมของผู้เรียนชาวฟินแลนด์ที่มีความวิตกกังวลในการทดสอบน้อยที่สุด และความพึงพอใจในชีวิตมากที่สุดในการทดสอบ PISA ยังคงสร้าง

ความมั่นใจในอัตราที่สูงของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์สูงกว่าค่าเฉลี่ย องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development) (OECD, 2021, น. 1)

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่เชื่อมโยงการบูรณาการข้ามศาสตร์ในห้องเรียนของครูสังคมศึกษา จึงเป็นวิธีการเข้าใจปัญหาแบบองค์รวมในการอธิบายสาเหตุ พัฒนาการ และผลลัพธ์ของปัญหา เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและวิธีการแก้ไขปัญหาคำหนดไว้กับผู้เกี่ยวข้อง

ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) หรือเรียกว่า PhenoBL เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ของครู โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันสังเกตปรากฏการณ์ (Phenomena) ที่สนใจและพบได้ในโลกแห่งความเป็นจริงแบบองค์รวมในมุมมองที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การอภิปรายกลุ่ม ตลอดจนให้ผู้เรียนทราบประเด็นความสนใจ ปัญหา และตั้งข้อสงสัยภายใต้บริบทของปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ โดยสามารถประยุกต์ในการแก้ปัญหาที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียนและชุมชนอย่างมีความหมาย ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานดังกล่าว ครูผู้สอนนำปรากฏการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง มาเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ไปสู่การสำรวจที่นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างสาระวิชา ร่วมกับเทคนิค กลยุทธ์การสอน และเครื่องมือเพื่อสร้างความรู้และทักษะข้ามพิสัย นอกจากนี้ ปรากฏการณ์ที่นำมาใช้ไม่ได้รวมอยู่ในบทเรียนของโรงเรียนแบบดั้งเดิม แต่มุ่งเน้นไปที่การทบทวนเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและตอบคำถาม อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ตามปรากฏการณ์จะต้องมีบริบทระดับโลก และวิธีการสหสาขาวิชาชีพและสหสาขาวิชาซึ่งมาเกี่ยวข้อง ดังนั้นหัวข้อต้องเป็นปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงหรือ "ปรากฏการณ์" และผู้เรียนต้องใช้มุมมองที่แตกต่างกัน เพื่อใช้ในการศึกษา ตัวอย่างเช่น เพื่อให้เข้าใจคำถามเกี่ยวกับเกาะความร้อนในเมืองจำเป็นต้องมีความรู้บางอย่างจากวิชาต่าง ๆ เช่น ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (พงศธร มหาวิทยาลัย, 2560, น. 40); (อรพรรณ บุตรกัตถัญญ, 2561, น. 352); (ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นุกุลธรรม, 2564, น. 254); (Silander, 2015, น. 1); (Wakil et.al, 2019, p. 205-206); (Nektaria Adaktylou, 2020, p. 519)

จากความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันสังเกตปรากฏการณ์ ข้อเท็จจริง หรือเหตุการณ์ที่สังเกตได้ในโลกแห่งความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในบริบท

ระดับโลก วิธีการสหสาขาวิชาชีพ และสหสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง มาเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ระหว่างวิชา เพื่อสร้างความรู้และพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง

เนื้อหาด้านสังคมศึกษาแบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้น ครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องจัดกิจกรรมโดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล ความรู้ในหัวข้อที่ต้องการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงหลักสูตร แทนที่จะมุ่งเน้นการเรียนรู้ ในหลักสูตรแยกเป็นรายวิชา การจัดการเรียนรู้เช่นนี้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแก่นของเนื้อหาได้ง่าย ทำให้รู้สึกว่ายากที่จะ เรียนรู้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนเมื่อผู้เรียนต้องเผชิญกับปัญหาในชีวิตจริง ก็สามารถแก้ปัญหาได้อย่างดี เนื่องจากในโลกแห่ง ความจริง ผู้เรียนไม่ได้แก้ปัญหาในมิติเดียว ต้องอาศัยศาสตร์แต่ละศาสตร์มาประยุกต์ ดังนั้นครูต้องจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้น การบูรณาการเนื้อหาอย่างรอบด้าน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังแนวคิดของ Brugar & Whitlock (2020, p. 20-21) กล่าวว่า เนื้อหาด้านสังคมศึกษาแบบบูรณาการ ประกอบด้วย พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษาทั่วไป โดยวิชาสังคมศึกษาเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับการอ่าน ศิลปะ ภาษา ส่วน ใหญ่เนื้อหาหมักมีลักษณะคล้ายกับชีวิตของผู้เรียน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงเนื้อหาสังคมศึกษา ตัวอย่างบทเรียนที่ เชื่อมโยงวิชาสังคมศึกษากับวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การใช้พิกัดที่ใช้กับการอ่านแผนที่ และ ห้องเรียนชวนคิดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยมีผู้เรียนกลุ่ม สังเกตเห็นแผนที่ขนาดใหญ่ที่มีสีสันของโลก จึงเกิดการตั้ง คำถามสังคมศึกษาต่าง ๆ : "นิวเม็กซิโกอยู่ที่ไหน" "ก่อนนี้คืออะไร (หมายถึงทวีปอเมริกาใต้)" "เกาหลีอยู่ที่ไหน ทำไมจึง เป็นสีฟ้า" ผู้เรียนตอบคำถามโดยอธิบายว่า "ก่อน" เป็นทวีปที่ชื่อว่าอเมริกาใต้ และ "นักเขียนแผนที่ทำให้ประเทศมีสีที่ แตกต่างกันไป เพราะมองเห็นได้ง่ายขึ้น เกาหลีไม่ใช่ประเทศสีฟ้า" เมื่อผู้เรียนถามคำถามที่พวกเขาไม่ทราบคำตอบ ผู้เรียน จะใช้เวลาในการตรวจสอบจากแบบจำลอง โดยใช้วิธีค้นหา Google สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับทวีปและพิกัด นอกจากนี้ แนวคิดของ อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2550, น. 10) ได้เสนอว่า การบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์ควรจัดเข้าไปใน ทุกวิชาและทุกกิจกรรม โดยการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์มนุษย์ เช่น สร้างแรงบันดาลใจ คุณค่าที่มีอยู่ในตนเอง ซึ่งสามารถให้ผู้เรียนได้คิดและพูดออกมา เปลี่ยนสิ่งที่ไม่ดีมาเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับผู้เรียน ใช้ การเปรียบเทียบ ดึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ออกมาจากผู้เรียนด้วยวิธีการพูดคุยกัน และการระดมความคิด ใช้การเล่า นิทาน เล่นเกมที่มีคุณค่าความเป็นมนุษย์ เล่าเรื่องราวของบุคคลสำคัญของโลก ใช้เพลงและดนตรีในการบูรณาการ คุณค่าความเป็นมนุษย์ ใช้บทบาทสมมติและการแสดงละคร ใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การไปทัศน ศึกษา และจัดตั้งชมรมต่าง ๆ

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2564, น. 37-39) กล่าวว่า มโนคติสำหรับหลักสูตรสังคมศึกษาของประเทศไทย มี เนื้อหาสาระสังคมศึกษาทั้งหมด 5 สาระ โดยมโนคติสำคัญของสาระทั้ง 5 ที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มีดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ได้แก่ ระบบความเชื่อ จริยธรรมวัฒนธรรม การพัฒนาจิต การอยู่ร่วมกันตามหลักธรรม การปฏิบัติตนตามหลักธรรม ค่านิยมทางศาสนา วัฒนธรรมทางศาสนา การพัฒนาจิต พระไตรปิฎก พระรัตนตรัย แม่เมตตา ศิลปกรรม หลักคำสอนของศาสนา เป็นต้น

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ ระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข อำนาจ การเป็นพลเมืองดี ระบบการปกครอง ความยุติธรรม กฎหมาย กติกา/ระเบียบ สิทธิ/เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน วัฒนธรรมที่หลากหลาย ความเข้าใจอันดี วัฒนธรรมสากล การขัดเกลาทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การใช้อำนาจรัฐ เป็นต้น

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ได้แก่ การผลิต การแจกจ่าย การบริโภค การบริการ ระบบเศรษฐกิจ หลักเศรษฐกิจ พอเพียง อุปสงค์ อุปทาน เงินเฟ้อ เงินฝืด การพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายการเงินและการคลัง ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การมีชีวิตที่พอเพียง เป็นต้น

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ได้แก่ กาลเวลา การเปลี่ยนแปลง วิธีการทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมไทย หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี พัฒนาการของมนุษย์ อารยธรรม ความเป็นชาติไทย ภูมิปัญญาไทย การสถาปนาอาณาจักรไทย การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เป็นต้น

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ระบบ และทิศของสิ่งต่าง ๆ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม แผนที่/แผนผัง/แผนที่ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ พิกัดภูมิศาสตร์ ภูมิลักษณะ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจ สังคมและประชากร สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างสรรค์วัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น

จากเนื้อหาด้านสังคมศึกษาแบบบูรณาการ สรุปได้ว่า เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นศึกษาสาขาวิชาทั้งหมดที่อยู่ในวิชาสังคมศาสตร์ ได้แก่ ศาสนา กฎหมาย ปรัชญา รัฐศาสตร์ จิตวิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา อุตุนิยมวิทยา โบราณคดี เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์มาเชื่อมโยงและบูรณาการด้วยกัน ยกตัวอย่าง ครูสังคมศึกษาสามารถจัดให้ผู้เรียนศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับวิชาสังคมศึกษา เช่น ทวีปเอเชีย สถานการณ์ไฟฟ้าและพลังงาน คัดค้านการเป็นมนุษย์ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในสังคม สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

โดยผู้เขียนและคณะขอยกตัวอย่างมิติประเด็นปรากฏการณ์เป็นฐานที่นำมาให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์สำหรับครูสังคมศึกษา เพื่อนำไปสู่อารมณ์คิดขั้นสูง ตลอดจนส่งเสริมความรู้ ทักษะ และเจตคติในรายวิชาสังคมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. **มิติคุณธรรม จริยธรรม** คือ การส่งเสริมคุณค่าความดีที่เกิดในสังคมโดยรวม ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปอย่างราบรื่นและสงบ เช่น การช่วยเหลือสังคมของพลเมืองดี การมีจิตอาสา การบริจาคสิ่งของ การช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัติ การปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือทำคุณประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ฯลฯ

2. **มิติความขัดแย้ง** คือ ปฏิสัมพันธ์ที่มีลักษณะของความไม่เป็นมิตร หรือความไม่สอดคล้องกันทางความสัมพันธ์ที่คนละคิด ความคิด อุดมการณ์ เช่น ความขัดแย้งสงครามครูเสด สงครามร้อยปี เหตุการณ์ 14 ตุลาคม ปัญหาสังคม ปัญหาอาชญากรรม ความขัดแย้งของบุคคล หน่วยงาน และองค์กร

3. **มิติวิกฤตการณ์** คือ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่เกิดเหตุการณ์ เช่น วิกฤตต้มยำกุ้ง วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ วิกฤตในออสเตรเลีย-ฮังการี วิกฤตทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน วิกฤตการเกิดโรคระบาด COVID-19 ฯลฯ

4. **มิติปัญหาทางเศรษฐกิจ** ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก เช่น ความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศและกลุ่มคนในสังคม ปัญหาความยากจน สงครามและความรุนแรง ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก ฯลฯ

5. **มิติหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** คือ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ เช่น การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง การบำเพ็ญประโยชน์ ครอบครัวยุติธรรม ปลอดภัยไร้สารพิษ โรงเรียนปลอดภัย พลาสติก การประดิษฐ์นวัตกรรมประหยัดพลังงาน ฯลฯ

6. **มิติเหตุปัจจัย** คือ การที่มีเหตุต่าง ๆ มาสนับสนุน จนทำให้เกิดอีกสิ่งหนึ่ง เช่น การศึกษา การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากอิทธิพลทางตะวันตกเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย อาทิ การยกเลิกการหมอบคลาน การเคี้ยวหมาก การเลิกทาส ฯลฯ

7. **มิติการเปลี่ยนแปลง** คือ การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้แตกต่างจากเดิม เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบประชาธิปไตย การพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยตามกาลเวลา อาทิ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การสร้างอาคารบ้านเรือน สาธารณูปโภคต่าง ๆ ฯลฯ

8. **มิติอารยธรรม** คือ สังคมที่ตั้งอยู่บนรากฐานศีลธรรม และกฎหมาย ความเจริญเนื่องด้วยองค์การของสังคม เช่น การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจ ความคิดมนุษย์ โดยเฉพาะอุตสาหกรรม ความเจริญด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีอันดี การเข้ามาของอารยธรรมอินเดียและจีนในดินแดนไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฯลฯ

9. **มิตติการปฏิวัติ** คือ การเปลี่ยนแปลงหลักโครงสร้างอำนาจหรือการจัดระเบียบซึ่งเกิดขึ้นในระยะเวลาค่อนข้างสั้น เช่น การปฏิวัติอุตสาหกรรม การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ การปฏิวัติฝรั่งเศส การปฏิวัติรัสเซีย การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475 การปฏิวัติดิจิทัลไปสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ฯลฯ

10. **มิตติลัทธิชาตินิยม** คือ เป็นลัทธิการเมืองที่เน้นความจงรักภักดีต่อรัฐชาติ โดยถือว่าชาติเป็นที่มาของทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น ชาตินิยมยุคสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม ลัทธิชาตินิยมไทย/สยามกับกัมพูชา (ปราสาทเขาพระวิหาร) อิทธิพลลัทธิชาตินิยมทำให้เกิดการรวมประเทศอิตาลีและเยอรมนี ฯลฯ

11. **มิตติหลักฐานทางประวัติศาสตร์** คือ ข้อเท็จจริงประกอบในการอธิบายและให้เหตุผล หรือการประเมินคุณค่าของหลักฐาน เป็นต้นว่า มีชื่อบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ในช่วงเวลาที่หลักฐานนั้นทำขึ้นหรือไม่ เช่น เครื่องปั้นดินเผาในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง ศิลจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 ฯลฯ

12. **มิตติการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์** คือ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวិเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ศึกษาจากภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ แผนที่ แผนที่ แผนที่ แผนที่ แผนที่ ระยะทาง การนับก้าว หรือรายงานต่าง ๆ ในจังหวัด ฯลฯ

13. **มิตติการสำรวจ** คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสำรวจเส้นทางสายไหม การสำรวจทางทะเลของยุโรป (ระหว่างยุโรปกับเอเชีย) การเดินเรือจากยุโรปสู่อินเดีย การค้นพบเส้นทางเดินเรือสู่ดินแดนทางตะวันออกและการค้นพบโลกใหม่ของชาติตะวันตก ฯลฯ

14. **มิตติพิบัติภัยทางธรรมชาติ** คือ ความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่มีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด สึนามิ พายุ อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยแล้ง โคลนถล่ม ดินถล่ม การเตรียมพร้อมรับมือเสี่ยงภัยและอพยพหนีภัยก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดเหตุการณ์ ฯลฯ

15. **มิตติการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น ฯลฯ

จากตัวอย่างมิติประเด็นปรากฏการณ์เป็นฐานที่นำมาให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์สำหรับครูสังคมศึกษา สรุปได้ว่าครูผู้สอนสามารถเลือกประเด็นหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจมาใช้เป็นปรากฏการณ์ที่ที่น่าสนใจแบบองค์รวม กล่าวคือครอบคลุมมิติในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ หรือการบูรณาการในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนข้ามศาสตร์สาขาในวิชาอื่น ๆ ได้ โดยผ่านการตั้งคำถามนำไปสู่ประเด็นในการสำรวจ ศึกษา ค้นคว้า การอภิปราย การทดลอง ในการหาคำตอบของปัญหาอย่างมีเหตุผล และเป็นระบบในสถานที่เกิดปรากฏการณ์จริงทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตการเรียนรู้ของผู้เรียน จาก

ห้องเรียนปกติไปสู่โลกของเทคโนโลยีในอนาคตที่มีการแลกเปลี่ยนความคิด ผ่านการใช้ระบบสารสนเทศที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

ครูสังคมศึกษาสามารถนำไปจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อสะท้อนถึงความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ และวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ รวมถึงผู้เรียนสามารถนำกระบวนการหาคำตอบ สืบค้นข้อมูลสำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้ ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับครูสังคมศึกษาตามแนวคิดของ Sara Georgina Solórzano (2013, p. 2), Pamela Heidlebaugh-Buskey (2013, p. 26), Anthony J. Ryals (2012, p. 748), Eşref AKKAŞ and Cevat EKER (2021, p. 185), Bente Borthne Hvidsten (2021, p. 89), ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นุกุลธรรม

(2564, น. 260), Kriengkrai Sakulprasertsri (2017, p. 132) ในสถานศึกษา ทั้งระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ โดยผู้สอนเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหารายวิชาและระดับของผู้เรียน ซึ่งปรากฏการณ์ที่เลือกใช้อาจอธิบายจากประสบการณ์ของผู้เรียนได้ทั้งหมดหรือบางส่วน ไม่จำเป็นต้องมีการใช้ปรากฏการณ์ที่สมบูรณ์เพียงปรากฏการณ์เดียวในการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หรือสรุปประโยชน์ของบทเรียน ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองว่าจะได้ความรู้อะไรจากการเรียน และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องในบริบทอื่นได้อย่างไร ผู้สอนอาจใช้การบรรยาย การใช้สื่อ การพบผู้เชี่ยวชาญ (ภายนอกห้องเรียน) เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดขั้นตอน และวิธีการหาคำตอบ ดำเนินการศึกษาค้นคว้ารายบุคคลและรายกลุ่ม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย และตั้งคำถามเพื่อเป็นประเด็นในการหาคำตอบ ผู้สอนสนับสนุนและกระตุ้นผู้เรียนโดยใช้คำถาม เช่น “จากปรากฏการณ์ที่สังเกตมีประเด็นอะไรที่อยากเรียนรู้”

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้และลงข้อสรุป ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้าหาคำตอบมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อภิปรายผล และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มา เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การลงข้อสรุป

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบความเข้าใจ ผ่านการให้ผู้เรียนอธิบาย ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงผ่านการนำเสนอปากเปล่า การเขียนคำอธิบาย เพื่อสะท้อนถึงความเข้าใจ รวมถึงกระบวนการหาคำตอบ สืบค้นข้อมูล การประยุกต์ใช้สำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาสำหรับครูสังคมศึกษา ซึ่งผู้เขียนและคณะสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เลือกปรากฏการณ์สังคมที่น่าสนใจ (Choose an Interesting Social Phenomenon) ครูแต่ละรายวิชาร่วมกันเป็นผู้เลือกเนื้อหาที่สามารถจัดการเรียนรู้ร่วมกันตามมาตรฐานและตัวชี้วัด โดยปรากฏการณ์ที่เลือกมานั้น ผู้เรียนให้ความสนใจ และเป็นสหวิทยาการ หรือครูสังคมศึกษาเลือกข้ามสาระประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา จิตวิทยา สังคม เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา เพื่อนำไปสู่การสำรวจ ศึกษา ค้นคว้า หรือทดลอง ในการหาคำตอบของปัญหาของผู้เรียนได้

2. สังเกตปรากฏการณ์สังคมร่วมกัน (Observe Social Phenomena Together) ครูสังคมศึกษาให้ผู้เรียนร่วมกันสังเกตปรากฏการณ์สังคมนั้น โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม จากการตั้งประเด็นคำถามว่า “ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากปรากฏการณ์สังคมนี้” “ผู้เรียนมีอะไรที่อยากจะเรียน เพื่อให้เข้าใจในปรากฏการณ์นี้ยิ่งขึ้นอีกบ้าง” อันเป็นการเชื่อมโยงศาสตร์บูรณาการ

3. สืบค้นข้อมูลปรากฏการณ์สังคม (Search for Information on Social Phenomena) ครูสังคมศึกษาให้ผู้เรียนร่วมกันสืบค้นข้อมูลปรากฏการณ์สังคม จากนั้นผู้เรียนเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุดเพียงวิธีการเดียว โดยพิจารณาถึงข้อจำกัด และความเป็นไปได้ในการค้นหาคำตอบ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งเอกสาร และบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในแต่ละศาสตร์

4. ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ (Implementation as Planned) ครูสังคมศึกษาให้ผู้เรียนดำเนินการปฏิบัติการตามวิธีการที่ได้ระบุไว้ โดยการสำรวจ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง โครงการหรือโครงการงาน ในการหาคำตอบของปัญหาในสถานที่เกิดปรากฏการณ์จริงทั้งในและนอกห้องเรียน ครูเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมและใกล้ชิด

5. นำเสนองานและสะท้อนคิด (Present and Reflect the idea) ครูสังคมนาการศึกษาให้ผู้เรียนนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้ากลุ่มคน แล้วสะท้อนคิดโดยการร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่ผู้เรียนสนใจเพิ่มเติมในมิติที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่าง ๆ

6. ประเมินตามสภาพจริง (Assess based on an Actual Condition) ครูสังคมนาการศึกษาประเมินความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการตรวจผลงาน ผลผลิต ชิ้นงาน รายงาน การทดสอบ แฟ้มสะสมผลงาน กระบวนการทำงาน การนำเสนอผลงาน นิทรรศการ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม ฯลฯ

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับครูสังคมนาการศึกษา ครูผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทในทฤษฎีของสังคณาทั้งด้านบวกและด้านลบ หรือปรากฏการณ์ที่ยังไม่สมบูรณ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนครูสังคมนาการศึกษาสามารถนำมาปรับใช้ในการบูรณาการในการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ที่ศึกษากับศาสตร์ต่าง ๆ ในกลุ่มสาระสังคณาศึกษาทั้งระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา สรุปได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับครูสังคมนาการศึกษา

การจัดการเรียนรู้สังคณาศึกษาโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน	ลักษณะการจัดกิจกรรมในวิชาสังคณาศึกษา	ตัวอย่างชุดคำถามในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับครูสังคณาศึกษา โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน : ชาวกรรมครูเทคนิคสุโขทัยปล้นร้านทองจังหวัดน่าน
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	สอนการเรียนรู้พลเมืองตระหนักถึงในศีลธรรม จริยธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	- การปฏิบัติตนของครูเทคนิคสุโขทัยปล้นร้านทองจังหวัดน่านเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับหลักธรรมข้อใด - แนวทางการปฏิบัติตนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของศาสนาที่ตนนับถือด้วยวิธีการใดบ้าง เป็นอย่างไร - คุณค่าแท้ คุณค่าเทียมของครูเทคนิคสุโขทัยปล้นร้านทองจังหวัดน่านคืออะไร มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันในมิติใด - วิธีการสร้างพลเมืองต้นรู้ในศีลธรรม จริยธรรมอย่างยั่งยืนมีกี่วิธี ต้องทำอย่างไรบ้าง
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคณา	สอนการเรียนรู้พลเมืองที่ต้นรู้ในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคณาโดยรวม	- อะไรเป็นสาเหตุของปัญหาหรือความขัดแย้งในเรื่องดังกล่าว - ใครได้รับผลกระทบในเรื่องนี้มากที่สุด - หากผู้คนในสังคณาไม่เคารพกฎกติกา หรือกฎหมายของบ้านเมืองจะเกิดผลอย่างไรในมิติใดบ้าง - ครูเทคนิคสุโขทัยปล้นร้านทองจังหวัดน่าน จะได้รับบทลงโทษอย่างไรบ้าง - วิธีการสร้างพลเมืองที่รับบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคณาในฐานะพลเมืองไทยและพลโลกเป็นอย่างไร
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	สอนการเรียนรู้พลเมืองในการบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า	- สาเหตุของปัญหาในเรื่องดังกล่าวส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในจังหวัดน่านหรือประเทศไทยอย่างไร หรือมีความคิดเห็นอย่างไร - ค่าครองชีพในช่วงเวลานั้นเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในมิติใด ด้านใดบ้าง รัฐควรแก้ไขหรือเยียวยาอย่างไร เกิดผลดีผลเสียอย่างไร ตลอดจนการคำนวณหา GDP ของประเทศ การหาค่าอุปสงค์ อุปทาน หาเงินเฟ้อ เงินฝืด งบประมาณดุลการค้าต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้คนอย่างไรบ้าง

		- แนวทางในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต้องเป็นอย่างไร - การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพอย่างยั่งยืนมีอะไรบ้าง
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	สอนการเรียนรู้พลเมือง การไม่ทำเรื่องผิดพลาดจากเรื่องราวในอดีตซ้ำอีก ตลอดจนเรียนรู้จากผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีตที่สัมพันธ์กับปัจจุบันและอนาคต	- จากปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์นี้อย่างไรบ้าง - ครูเทคนิคสุโขทัยปล้นร้านทองจังหวัดน่าน มีโอกาสกระทำความผิดครั้งที่ 2 อีกหรือไม่ อย่างไร - มีแนวทางการแก้ไขปัญหาระยะยาวจากปัญหาดังกล่าวอย่างไร ยั่งยืนอย่างไร ด้วยวิธีการใดบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดเช่นนี้อีก - คุณค่าที่ได้จากเรื่องดังกล่าวคืออะไร ดีความได้อย่างไรบ้าง หรือได้ข้อคิดอะไรบ้างจากปัญหาทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	สอนพลเมืองรู้จัก ตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	- หากครูเทคนิคสุโขทัยมีการวางระเบิด หรือมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ผู้เรียนคิดว่าชั้นดินก่อนและหลังเกิดเหตุการณ์ในบริเวณดังกล่าวจะเป็นอย่างไร - มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับการดำรงชีวิตของผู้คน สัตว์ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในบริเวณนั้นอย่างไรบ้าง - ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรมอย่างยั่งยืน หรือมีจิตสำนึกร่วมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอะไรบ้าง - วิธีการในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในฐานะพลเมืองไทยและพลโลกเป็นอย่างไร

จากตารางที่ 1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับครูสังคมศึกษา สรุปได้ว่า ครูสามารถประยุกต์ใช้ในการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ที่ศึกษากับศาสตร์ต่าง ๆ โดยบูรณาการความรู้ได้หลายวิชาใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูล ได้เข้าถึงแก่นของความรู้อย่างแท้จริง และสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับครูสังคมศึกษา ครูผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับครูสังคมศึกษา เพื่อเชื่อมโยงปรากฏการณ์ที่ศึกษากับศาสตร์สหวิทยาการ และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิชาสังคมศึกษา (พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ และคณะ, 2564, น. 342) ผู้เขียนและคณะสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โดยใช้ปรากฏการณ์ครูเทคนิคสุโขทัย ปล้นร้านทองจังหวัดน่าน

สาระการเรียนรู้	ลักษณะการจัดกิจกรรม	วิธีการวัดผลและประเมินผล
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	- วิเคราะห์สาเหตุครูเทคนิคสุโขทัยปล้นร้านทอง จังหวัดน่านที่นำไปสู่ปัญหาสังคม ผ่านการจัดสรุปแผนผังความคิด แผนผังกราฟิกในรูปแบบต่าง ๆ - เสนอแนวทางการเป็นพลเมืองดีในสังคมไทยและสังคมโลกเป็นกลุ่ม โดยการแสดงละคร แสดงบทบาทสมมติ แต่งเพลง (เพลงแร็ป การแห่ เพลงหมอลำ หรือเพลงในกระแสนิยม) เล่นหนังตะลุง	1. การสังเกต สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน จาก การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ความกระตือรือร้น ความตั้งใจเรียน เอาใจใส่รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย สังเกตนอกห้องเรียน โดยสังเกตว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ผิดวินัยหรือไม่ โดยครูสังคมศึกษาสามารถสังเกตด้วยตนเอง หรือการเก็บข้อมูลจากกระบวนการ PLC เพื่อวัดและประเมินผลอย่างรอบด้าน
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	- การคำนวณการลำดับเวลาก่อนการเกิดเหตุการณ์ ปล้นร้านทองจังหวัดน่าน หรือผลกระทบที่เกิดขึ้น - บอกสถิติของการเกิดเหตุการณ์ปล้นร้านทอง จังหวัดน่าน หรือปรากฏการณ์ที่มีลักษณะใกล้เคียง	2. การสัมภาษณ์ โดยครูสังคมศึกษาสามารถทำได้โดยการตั้งคำถาม พูดคุยในคาบเรียน เช่น คำถามทบทวนความเข้าใจเนื้อหาก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนนั้น
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	- อธิบายผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับการดำรงชีวิตของผู้คน สัตว์ และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น - จัดทำโครงการเรื่องการเคลื่อนที่ของวัตถุ/กระสุนระยะทาง ความเร็ว ความเร่ง เวลา และอัตราเร็ว - เหตุการณ์เชื่อมโยงกันในเรื่องแสง และพลังงานทางระบบนิเวศทางธรรมชาติหรือไม่ อย่างไร	3. แบบทดสอบ ในความรู้เกี่ยวกับความจริง ความรู้เชิงนิทัศน์หรือเนื้อหาที่ซับซ้อน ความรู้เชิงกระบวนการ และความรู้เชิงอภิปัญญาหรือเกี่ยวกับการวางแผนและความเข้าใจเนื้อหา โดยแบบทดสอบควรมีแบบอัตนัย ให้เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อสะท้อนความคิด การเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิม และประสบการณ์ใหม่ที่ได้จากการเรียนรู้ของผู้เรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	- เล่าเรื่องราวจากการปล้นร้านทองจังหวัดน่าน เพื่อฝึกการสื่อสาร หรือฝึกเขียนแต่งประโยคภาษาไทย - ตีความจากการปล้นร้านทองจังหวัดน่านในสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับภาษาหรือสำนวนที่ใช้ - การแต่งคำขวัญ คำกลอน เรียงความ กล่าวสุนทรพจน์ การรณรงค์ในการเป็นพลเมืองดีในสังคมหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน	4. การรายงาน โดยให้ผู้เรียนได้อภิปรายสื่อสารสะท้อนความรู้ที่ได้รับในคาบเรียนนั้น เพื่อแสดงถึงองค์ความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละคาบ
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	- วาดภาพสัญลักษณ์ หรือบอกคำศัพท์ง่าย ๆ ในข่าวการปล้นร้านทองจังหวัดน่านเป็นภาษาอังกฤษ - แต่งประโยคเป็นภาษาอังกฤษเกี่ยวกับครูเทคนิคสุโขทัยปล้นร้านทองจังหวัดน่าน	
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี	- สร้างเว็บไซต์หรือช่องทางทำให้แนวทางการเป็นพลเมืองดีในสังคมไทยและสังคมโลก เช่น TikTok Facebook (Meta) Instagram Twitter และอื่น ๆ - ทำชิ้นงานเป็นแผ่นพับ โบรชัวร์ หรือรูปภาพสำหรับ Infographic เกี่ยวกับการสร้างรายได้สุจริต	

	- สร้างเกมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาที่ส่งเสริมกระบวนการคิดผ่านเว็บไซต์ ดังนี้ Flippity.net, Blooket, Quizizz, Kahoot!, Gimkit, Vonder Go, Wordwall, Flippity, Educandy, Quizlet, Gartic.io	5. เพิ่มสะสมผลงาน เพื่อรวบรวมผลงานที่บ่งบอกถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงใดช่วงหนึ่ง อันแสดงถึงพัฒนาการของผู้เรียน และการมีส่วนร่วมในการทำงานทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่มร่วมกัน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	- บอกวิธีการเตรียมตัว หรือการรับมือในเหตุการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น - เสนอแนะการวางมาตรฐานการป้องกัน และแก้ไขการปล้นในโรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ	6. การวัดทางสังคมมิติ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผู้เรียน ว่าผู้เรียนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มเพียงใด
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	- ทำโมเดลจำลองสถานที่เกิดเหตุการณ์การปล้นร้านทองจังหวัดน่านด้วยตัวเอง จากการได้ชมคลิปข่าว - วาดภาพและระบายสีสะท้อนปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากการปล้นร้านทองจังหวัดน่าน	โดยครูสังคมศึกษามีการบันทึกในแผนผังเพื่อแก้ปัญหาต่อไป 7. แบบสอบถาม เป็นชุดคำถามที่ใช้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูสังคมศึกษาต้องการทราบเกี่ยวข้องข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนทั้งการสอบถามเดี่ยวและกลุ่ม

จากตารางที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมในการบูรณาการสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับครูสังคมศึกษา สรุปได้ว่า ครูผู้สอนสามารถปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับระดับสติปัญญา ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งอาจมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เฉพาะทางมาให้บรรยาย ตลอดจนฉายทอดในศาสตร์เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง จากวงการวิชาชีพที่มีความหลากหลาย เช่น ตำรวจ นักกฎหมาย นายควม นักสังคมสงเคราะห์ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นักจิตวิทยา นักโบราณคดี นักวิทยาศาสตร์ นักร้อง นักแสดง ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นครูสังคมศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกประเด็นหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจในการเรียนการสอนที่หลากหลาย อันนำไปสู่การส่งเสริมทักษะให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาจากการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานอย่างมีประสิทธิภาพได้

บทสรุป

จากการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่เชื่อมโยงการบูรณาการข้ามศาสตร์ในห้องเรียนของครูสังคมศึกษา สรุปได้ว่า ครูสังคมศึกษาสามารถการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการบูรณาการสาระวิชาและหัวข้อต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง แล้วทำ การสำรวจ การศึกษา การค้นคว้า การอภิปราย การทดลอง การทำงานร่วมกัน ในการหาคำตอบของปัญหาอย่างมีเหตุผลทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์สังคมที่น่าสนใจ ขั้นที่ 2 สังเกตปรากฏการณ์สังคมร่วมกัน ขั้นที่ 3 สืบค้นข้อมูลปรากฏการณ์สังคม ขั้นที่ 4 ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ขั้นที่ 5 นำเสนองานและสะท้อนคิด และขั้นที่ 6 ประเมินตามสภาพจริง เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในมิติองค์รวม และประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างดี

บรรณานุกรม

- ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นกุลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน : การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15(2), 251-263.
- พงศธร มหาวิทยาลัย. (2560). นวัตกรรมการศึกษาจากฟินแลนด์. *นิตยสาร สสวท*, 42(209), 40-45.
- พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ และคณะ. (2564). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 22(1), 338-349.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2564). *ประมวลสาระชุดวิชาหน่วยที่ 1 สาระทักษะและวิถีชีวิตทางสังคมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อรพรรณ บุตรกัตถัญญ. (2561). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อสร้างมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของผู้เรียน. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(2), 348-365.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 30(1), 1-10.
- Anthony J. Ryals. (2012). The recognition without cued recall phenomenon: Support for a feature-matching theory over a partial recollection account. *Journal of Memory and Language*, 66(4), 747-762.
- Bente Borthne Hvidsten. (2021). Counsellors perceptions of the phenomenon of concentration difficulties. *Support for Learning*, 36(1), 84-101.
- Brugar K.A. & Whitlock A.M. (2020). Explicit and Implicit Social Studies: Exploring the Integration of Social Studies Experiences in Two Elementary Classrooms. *Canadian Social Studies*, 51(1), 1-21.
- Daehler, K., and Folsom, J. (2016). Making Sense of SCIENCE: Phenomena-Based Learning. Retrieved from: https://we-mss.weebly.com/uploads/8/6/4/9/8649828/mss_phenomena-based_learning.pdf
- Eşref AKKAŞ and Cevat EKER. (2021). The effect of phenomenon-based learning approach on students' metacognitive awareness. *Educational Research and Reviews Educ*, 16(5), 181-188.
- Kriengkrai Sakulprasertsri. (2017). Flipped Learning Approach: Engaging 21st Century Learners in English Classrooms. *LEARN Journal Language Education and Acquisition Research Network Journal*, 10(2), 132-143.
- Marjaana Kangasa and Päivi Rasi. (2021). Phenomenon-Based learning of multiliteracy in a Finnish upper secondary school. Retrieved November 23, 2021, from <https://doi.org/10.1080/25741136.2021.1977769>
- Nektaria Adaktylou. (2020). Remote Sensing as a Tool for Phenomenon-Based Teaching and Learning at the Elementary School Level: A Case Study for the Urban Heat Island Effect. *International Journal of Educational Methodology*, 6(3), 517-531.

- Organization for Economic Cooperation and Development. (2021). PISA 2021, Results in Focus. <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2021- results-in-focus.pdf>
- Pamela Heidlebaugh-Buskey. (2013). *A multiple case study on the phenomenon of Culturally responsive pedagogy in rural western North Carolina*. Western Carolina University.
- Sara Georgina Solórzano. (2013). *Educating Latino immigrant students: The phenomenon of teaching Latino immigrant elementary students in Indiana*. Purdue University West Lafayette, Indiana.
- Silander, P. (2015). Rubric for Phenomenon Based Learning. Retrieved November 29, 2021, From <http://nebula.wsimg.com/c58399e5d05e6a656d6e74f40b9e0c09?AccessKeyId=3209BE92A5393B603C75&disposition=0&alloworigin=1>
- Wakil, K., Rahman, R. & Hasan, D. (2015). Phenomenon-Based Learning for Teaching ICT Subject through other Subjects in Primary Schools. *Journal of Computer and Education Research*, 7(13), 205-212.

